

Смисълът на страданията

Архимандрит Серафим

~~~~~

"Сине мой, не презирай наказанието от Господа
и не отпадай духом, кога те изобличава.
Защото Господ наказва, когото обича;
бичува всеки син, когото приема".
Ако търпите наказание, Бог постъпва
с вас като със синове. Защото кой е
тоя син, когото баща му не наказва?..
Всяко наказание изпърво не се показва
да е за радост, а за скръб; но отпосле
на обучените чрез него то принася
мирен плод на праведност.
(Евр. 12:5-7, 11)

~~~~~

Дойдете при Мене всички отрудени
и обременени, и Аз ще ви успокоя.
(Мат. 11:28)

~~~~~

Увод

Един от най-парливите въпроси е въпросът за страданията. Мнозина се питат: Защо ни е създал Бог да страдаме на тоя свят от разни болести, скърби, нещастия, неприятности и несполуки, от страсти вътре в нас, от лоши люде вън от нас, от завистта на близки, от злобата на врагове? За ония, които не вярват в Бога, този свят е безнадеждна долина на скърбите; животът за тях е тъжна симфония от вопли и плачове. Някои дори в отчаянието си казват, че няма друг ад зад гроба, че адът е тук на земята. Тъй земните скърби, неозарени от надеждите на небесното Откровение водят към пълен песимизъм. И най-страшното в такива случаи е, че страданията не крият тогава в себе си никакъв смисъл, който да ги омекоти, затова те двойно повече тежат.

Тук ще се постареем да разгледаме въпроса за страданията в светлината на Божественото откровение.

За мъка или за радост сме създадени?

Преди всичко, за нас трябва да е ясно едно: Бог ни е създал не за скръб, а за **радост**. Къде виждаме ние най-напред човека? В рая! Според свидетелството на св. Библия, особено на Новия Завет, човекът е предназначен за рая, а не за ада. Това, че мнозина гинат, не значи, че такива са били Божиите намерения за човека. Не! *Бог е любов (1Иоан.4:8)*. Той не иска смъртта на грешника (*Иез. 33:11*), а тъкмо обратното -

да се спасят всички човеци и да достигнат до познание на истината (1 Тим. 2:4). Многознаменателно е следното обстоятелство: на Страшния съд Спасителят ще каже на праведните: *Дойдете вие, благословените на Отца Ми, наследете царството, **пригответо вам от създаване мира***. А на грешниците ще рече: *Идете от Мене, проклетии в огън вечний, **пригветен за дявола и неговите ангели*** (Мат. 25:34, 41). Оттук ясно се вижда, че по Божия благ план райт е бил пригветен за човеците, а адът - за демоните.

Адам

Ето и Адам Бог постави в рай. В това прекрасно място на радостите първия човек е бил неизказано честит, защото е бил около Бога. Щастиего е при Бога. Вън от Него или далеч от Него няма никаква истинска и трайна радост. В Царството Божие, дето ще царува Сам Бог, няма да има никаква скръб. Бог ще отрие всяка сълза от очите (Откр. 7:17). Адам дотогава беше честит в рай, докато вътрешно бе свързан с Бога чрез благодатта. Но откъде се появиа скръбите? - От греха. Щом Адам съгреши, взе да се мъчи, макар че още беше в рай. Грехът носи в себе си своето наказание. Дяволът погубва приятелите си, които изпълняват неговата воля. Съвестта укорява оногова, който върви против нея и нарушава Божиите заповеди. Преди Бог да изгони Адам от рай, Адам сам вътрешно го напусна, като наруши Божия закон и изгуби благодатта. Той започна да страда от момента, когато падна. И тъй не Бог е виновен за страданието на Адама, а сам той. Бог го бе създал за радост, а той избра скръбта.

Християните

Но някои ще кажат: Щом Адам е съгрешил, защо и ние днес страдаме заради него? - Защото сме негови деца и като такива трябва да споделим участта на нашия първородител. Този отговор засяга само едната страна на въпроса - обективната. Но тук има и друга една страна. Та е субективната. Тъкмо в нея се съдържа силата и утехата на нашата вяра. Ние не страдаме по някаква независеща от нас необходимост. Всеки е ковач на собствената си съдба. По силата на това обстоятелство ние не по фатална необходимост сме длъжни да участваме във всички бедствия и страдания, на които стана жертва Адам. Ние можем, ако искаме, да изберем друг път на живота, не пътя на непослушанието и гордостта, които погубиха Адам, а пътя на послушанието и смирението и да станем още тук на земята щастливи. Тава отчасти е било възможно още във Вехтия Завет. И тогава е имало праведници, като например св. цар Давид, които са намирали в копнежа си по Бога загубената радост на човешкия живот. Колко повече е възможно това в Новия Завет, след идването на Исуса Христа, Който за това слезе на земята, за да обнови и възроди падналата в грях човешка природа, за да ни възвърне благодатта и загубеното райско блаженство!

Словото Божие свидетелствува за Спасителя и Неговите чудни благодатни дарове: *На всички ония, които Го приеха, - на вярващите в Неговото име, - даде възможност да станат чедата Божии (Иоан.1:12)*. Да станеш Божие чадо, не е ли това все едно да се върнеш в изгубения рай? Не е ли то дори нещо повече? Ето колко благ е Бог към нас, чедата на Адам. Той ни дал възможност да избегнем бедствената участ на нашия прародител, стига само да искаме. Адам беше надарен от Бога със свободна

воля, но злоупотреби със свободата си, наруши Божия закон и затова взе страда. И ние имаме от Бога този велик дар - свободата. Ако прегърнем Божия закон, ако подчиним своята грешна воля на Божията света воля, няма да страдаме като Адам, но още в този живот ще предвкусим райските радости, а и в бъдещия век вечно ще блаженствуваме с ония, които са угодили Богу. Доказателство за това са светиите. Те още на земята са били като в рая, защото всякога са били в тайнствено общение с Бога, никога не са отстъпвали от Неговия закон и чрез смирението си са стояли твърдо в благодатта, която ги е правела безкрайно честити. Един от най-лъчезарните светци, който е умрял малко повече от един век - св. Серафим Саровски - е постигнал такава радост на земята, че тя просто е преливала бреговете на душата му и е приласкавала всички, които са идвали с вяра при него. Всеки срещнат Саровският светец е приветствувал с думите: *"Що те води при убогия Серафим, радост моя"*. Той е горял в такова блажено и радостно настроение, че се е чувствувал всякога като на Великден. Ето защо нерядко, дори и сред зима, той е казвал на случайно срещналите го: *"Христос воскрес, радост моя!"* Освен това св. Серафим Саровски е живял в дивен мир и с животните. При него е идвала огромна мечка от гората, за да яде сухари от дланите му. С него са другарували горските птички. Не напомня ли това положението на Адам в рая? А колко по-чудно е положението на праведниците горе на небето!

Радост в скръбта

И тъй, не по необходимост ние страдаме. Страданието по същество не е нищо друго, освен отдалечаване от Бога. С Бога и в ада би било добре. Знае се, че преди Иисуса Христа никой праведник не е имал достъп до рая. Следователно, умрелите с вяра вехтозаветни праведници са били в ада, дето са очаквали избавлението си. Но мъка до тях не се е докосвала, защото те са били с Бога. В книгата Премъдрост Соломонова се казва: *А душите на праведните са в Божия ръка, и мъка няма да ги докосне. В очите на неразумните те минаваха за умрели... но те си пребъдват в мир (3:1-3)*. Без Бога и в рая би било страшно. Ето тази е тайната причина на страданието - богоотдалечеността и богооставеността. При Бога ли е човек, той е щаслив и казва като Псалмопевица: *Кого имам на небето? а с Тебе ли съм, на земята нищо не искам (Пс.72:25)*. Изворът на радостта е Бог, а изворът на страданията - дяволът. За това и скърбите, които ни идват по Божия воля в този временен живот, крият в себе си радост и водят към небесна слава, стига да ги понасяме с вяра и упование в Божия благ промисъл. И обратното, временните греховни радости, с които дяволът ни мами, крият в себе си отрова, и техният край е пълно разочарование. Който следва Бога, той и в страданията е честит. Св. ап. Павел говори: *Огорчават ни, а ние винаги сме радостни (2 Кор.6:10)*. А който следва дявола, той и в земните си радости е злочест. Колко нечестивци има, които на този свят уж благоденствуват. Но надникнете в сърцата им! Ще видите в тях такова страдание, такава пустота! Вярно е, че и праведниците не остават без страдания в живота. Сам Спасителя е предрекъл на своите апостоли: *В света скърби ще имате (Иоан. 16:33)*. И св. ап. Павел говори направо: *Всички, които искат да живеят благочестиво в Христа Иисуса, ще бъдат гонени (2 Тим. 3:12)*. Но колко са различни тия скърби, гонения и страдания заради Христа и в Христа от скърбите на нечестивите! Там скърбите водят към безнадежност и отчаяние, а тук - към упование и радост. Скърбите на безверниците са бури, които всичко опустошават, а сълзите на вярващите са тих, благодатен дъждец, който помага да пораснат и разцъфнат в душата най-хубавите цветя на добродетелите. Ето кое е необикновеното в нашата

скъпа християнска вяра: **тя внесе и в страданията радост. Тя превръща и скърбите в блаженство.**

На тайната вечеря, малко преди Иисус Христос да напусне земния живот, Той завеща на Своите любими ученици като някакъв най-скъп дар скърбите и сълзите: *Истина, истина ви казвам, че вие ще се разплачете и разридаете, а светът ще се възрадва; вие ще бъдете наскърбени (Иоан. 16:20)*, им рече Той, *и радостта ви никой няма да отнеме (16:22)*. Ето такава вечна радост, която никой не може да отнеме, дава само Христос. В Своята проповед Той провъзгласи за блажени ония, които тоя грешен свят смяташе за най-окаяни. *Блажени бедните духом, блажени плачещите, блажени кротките, гладните и жадните за правда, изгонените заради правда и пр.* На всички тях Спасителят рече: *Радвайте се и се веселете!* Колко странно! Да се радваш, когато си нещастен, беден, безпомощен, гонен, наскърбяван, презиран, мразен, клеветен! Светът до Христа не знаеше да се радва на такива беди. Но ето, сега всичко се обърна чрез силата на Богочовека. Сега и скръбта по Бога ражда радост. *На ония, които любят Бога,... всичко съдейства към добро (Рим. 8:28)*. За вярващите скръбта е загубила своето отровно жило. Тиха надежда е изместила горчивата утайка на страданията. Те не са вече непоносимо тежки, защото раждат сладки плодове. Радвайте се и се веселете! Защото тия страдания са огнена пещ, в която златото става още по-чисто. Тия страдания са оня чук в ръцете на скулптора, с който той прави изваянието си още по-хубаво. Тия страдания са ония трънливи и стръмни пътеки, които водят към слънчеви върхове и райски кръгозори. Радвайте се и се веселете! Защото Сам Иисус Христос освети със Своя подвиг пътя на страданието! Радвайте се и се веселете! *Защото вам е дарувано заради Христа не само да вярвате в Него, но и да страдате за Него (Филип. 1:29)*. Словото Божие страданието за Христа **дар**. То е отличие за избраниците Божии. То е орден на любимците Христови. Когато св. апостоли били затворени в тъмница, задето проповядвали Христовото учение, когато били след това съдени от синедриона, бити и заплашвани да не говорят за името Иисусово, и когато най-сетне били пуснати, те *излезли из синедриона радостни, че се удостоили да понесат безчестие за името на Господа Иисуса (Деян. 5:41)*. Тъй първите християни са смятали страданията за Христа за голяма чест и са се развали сред тях. В този дух и св. апостоли са съветвали верните Христови последователи. Например св. ап. Яков пише: *Смтвайте го за голяма радост, братя мои, кога паднете в разни изкушения (Иак. 1:2)*. Както свидетелства св. Димитрий Ростовски, под думите "*разни изкушения*" тук се разбират "всякакви скърби, печали, беди, гонения, озлобления, болести и злощастия, обедняване, страдания, които стават или по Божие допущение, или по човешка злоба, или естествено, или случайно, или по дяволско действие". Във всички тия случаи св. апостоли са съветвали християните да се радват и на Господа да възлагат **своята скръб**. Какво високо и съвършено разбиране за страданията и тяхното благодатно въздействие върху душата на търпеливо понасящия ги са имали първите християни!

Мъчениците

Историята не знае по-изумителни подвизи от подвизите на св. мъченици, които с радост и с песен на уста са отивали да умират за своя Изкупител. Тяхното безстрашие и готовност ни всякакво мъчения често обезоръжавали мъчителите, тъй че последните бивали принудени да се учудват гласно: "Какво е това ново учение, което прави жертвите ни радостни и в най-тежките скърби? каква е тая сила, която ги кара да обичат и страданията? Какъв е този нов и неизвестен Бог, Който им вдъхва такава

мъжество, че те не само не бягат от смъртта, но дори я желаят?!" Наистина, необикновено е било всичко това в очите на езичниците. Да бъдеш неустрашим пред смъртта, това са могли и техните храбреци и воители. Но да желаеш смъртта като благо по-голямо от живота, като врата, през която се влиза при Бога, тъй както св. ап. Павел я е желал (Филип 1:23), това е било непонятно и ужасяващо за нехристияните. Те не са могли да разберат новото учение, според което гробът не е край на живота, а убежище от смъртта. И колкото е било необикновено всичко това за езичниците, толкова естествено е било то за християните, чието учудващо мъжество е черпело сили в тази богооткровена тайна: *Живеем ли - за Господа живеем, умираме ли - за Господа умираме; следователно, живеем ли, или умираме - Господни сме. Защото Христос затова и умря и възкръсна и оживя, за да господствува и над мъртви, и над живи (Рим. 14:8-9). но Той не е Бог на мъртви, а на живи, защото у Него всички са живи (Лука. 20:38).* За езичниците смъртта е била пълна с мрачност и безнадежност. Макар че и у тях тук-там е проблясвала идеята за безсмъртие, но това безсмъртие далеч не е било тъй реално и толкова радостно, както ни го разкрива Богочовекът и Неговите св. апостоли. Св. ап. Павел например говори: *Око не е виждало, ухо не е чувало и човеку на ум не е идвало това, що Бог е приготвил за ония, които Го обичат (Кор. 2:9).* Смъртта вече не е страшна за вярващите и добродетелните, защото чрез нея се влиза в оня радостен свят, дето Бог е приготвил неизказани блага за Своите избраници. А избраници Божии с ония, които сами са избрали със свабодната си воля Бога в тоя живот. Тия избраници Божии, знейки, че Бог е благоволил да ги направи наследници на Своето Небесно царство, с радост са понасяли за Неговото свято име всевъзможните кратковременни страдания на земята, помнейки думите на св. ап. Павел, *че страданията на сегашното време не са нищо в сравнение с оная слава, която ще се яви в нас (Рим. 8:18).* В тоя дух и св. Серафим Саровски е казал на някои от своите духовно близки люде: "Радост моя! Бог е приготвил за нас такава слава и такава блаженство на небето, че ако цялата тази стая беше пълна с червеи, и те ядяха телата ни, и ние живи гниехме, и тогава би трябвало да понасяме срадост всички тия мъки заради Царството небесно!" Тъй са търпели всички светци с радост, вяра и упование в Божия благ промисъл. Те не са се плашели от временните страдания, които са ги доближавали до Бога, а са се бояли единствено от греха, който откъсна душата от благодатта и радостта, за да я хвърли в бездната на вечните страдания.

Вярата и любовта на светиите

За нас е чудно днес, как тъй всички светци са били непоклонно твърди в доброто, как са се радвали и в страданията, как са се решавали в борбата си против греха да се противят до кръв (Евр. 12:4), и са били готови да умрат дори, но да не пристъпят Божиите заповеди. За нас мъжеството, себеотречеността и високите добродетели на светците са неразгадаема тайна, защото ние днес далеч не обичаме тъй пламенно Господа, както са Го обичали те, и защото на мястото на Господа сме обикнали греха, който е вкусил и видял, колко благ е Господ (.1 Пет. 2::3), той всичко друго оставя, всичко забравя и непрестанно, с нестихваща жажда се стреми към тоя благ извор на безкрайните радости. Любовта към Бога е огромна сила. Ако обикновените греховни човешки страсти са в състояние да накарат човек да забрави всякакви опасности и страдания, само и само да задоволи небогоугодните си желания, то каква небесна сила обхваща тези, които пламтят със серафимска любов към Бога! Ето например обхванатия от страстта за забогатяване цели ноци не спи, мислейки как да увеличи

богатството си, вълнува се, страда, предприема дълги и опасни пътешествия през морета и планини и всичко това геройски понася в името на мамона; Човекът с накърнено болно честолюбие се чуди, как да си отмъсти, готов е дори - с риск сам да умре - да се яви на дуел; пристрастният към блудство знае, че ще заплаща с душата си своя смъртен грях, но е готов и на вечни мъки, само и само да задоволи любовта си към греха. Ако земните греховни увлечения могат да надвият страха от страданията, то небесната ли любов към Бога не би могла да изгони малодушието пред кратковременните скърби, мъки и гонения, с които се добива вечно райско блаженство! Всички светци са очаквали да отидат в Царството небесно, вярвали са дълбоко в Бога и в тази вяра са намирали сили, с които са надраствали своите човешки немощи и са крепнели в трудния подвиг на добродетелите. Техните слабости и грешни наклонности са увяхвали в сянката на благодатта като трева, над която гъст и мощен лес е сплел яки клони. А утехите, които Бог им е праснал, са им давали криле, за да летят леко на горе. Те предвкушали райските радости чрез близостта си с Бога още в тоя живот. Носейки по думите на Христа Царството Божие вътре в себе си (Лука. 17:21), те считали за нищожни своите временни страдания, причинявани им от зли хора, не се поддавали на ропот, гняв, мъст или друга някоя нечиста страст, а във всеки момент се съобразявали, - с помощта на ръководещата ги Божия благодат - как да постъпят, за да изпълнят Божията воля. Те са спазвали и в най-тежките изкушения чудно равновесие и като истински царе са владеели своите чувства, мисли и желания и със своята укрепнала в доброто воля са направлявали всичките си душевни сили към добро. Св. Серафим Саровски е бил нападат веднъж от разбойници. Те били дошли да ограбят пустинната му колибка в леса, мислейки, че ще намерят в нея много пари. След като преровили цялата му килия и не намерили нищо, от яд те набили така жестоко светеца, че той едва останал жив и цял живот след тоя побой ходел прегърбен. Но и в тия тежки страдания св. Серафим не се отклонил от Божия път. Когато били хванати разбойниците, той с голяма настойчивост и със сълзи на очи измолил от властта да не бъдат наказвани заради него, грешния!

Нашите Грехове

Ако ние сравним нашия начин на постъпване в подобни случаи с този на светците, ще видим колко сме далеч от техния пример. По-горе изтъкнахме, че Адам започна да страда поради това, че злоупотреби с дадената му от Бога свободно вол, като я подчини на греха. Светците не злоупотребявали с този велик Божий дар - свободната воля, но всякога са съобразявали действията си с Божия закон. Затуй те и страданията си са черпели радост. Ние днес, подобно на Адам, постоянно злоупотребяваме с нашата свободна воля, като грешим и тъпчем Божиите заповеди. Оттам и всички наши страдания, оттам и безутешността ни в тях. С кое ли Божие дарование модерният човек не е съумял да прегреша пред Бога и да Му изневери! Ето, Бог ни е дал здраве, за да може чрез него да служим Нему и на ближните си. А ние злоупотребяваме с този скъп Божий дар, като го използваме за грях и зло. Бог ни е дал богатства, за да послужим чрез тях на Неговите най-малки братя. Но ние и с богатствата злоупотребяваме! Бог ни е дал способности, за да можем чрез тях да Го прославяме. Но ние често със способностите си докарваме безчестие на Божието свято име. Достатъчно е да споменем например ония писатели, които употребяват своя дар, за да хулят Бога и светиите. Не представляват ли също такава злоупотреба с Божиите дарове изумителните съвременни постижения на техниката, с които вместо да се изгражда

благоденствието на човечеството, се постига възможността да се разрушават по въздуха цели градове и да се избиват със стотици и хиляди мирни граждани? Всички блага и всички способности, които сме получили от Бога, ние често поставяме в услуга на сатаната. Чрез тях търсим слава за себе си и удоволствия, чрез тях си себеугаждаме, чрез тях се възгордяваме, чрез тях вредим и на ближните си. Тъй вървим по широкия и гибелен път, който води към ада. А Бог, Добрият, Любвеобилният, не иска да погинем, а да се спасим и да достигнем до познаване на истината (1 Тим. 2:4). Но как да ни спаси! Неговата щедрост към нас, даровете Му, дълготърпението Му не ни вразумяват и поправят. Тогава Той по друг начин търси нашето спасение. Види ли, че злоупотребяваме с добротата и щедростта Му, Той **ни праща скърби и наказания**, та дано так поне да ни опомни, вразуми и привлече към Себе Си.

Божите наказания

Бог е безкрайно мъдър, благ и светъл. Всичко което Той прави, е хубаво. Той и скърбите праща за наше добро. Ние не всякога можем да разберем това в цялата му дълбочина и правда още в тукашния живот. Но ако бихме могли да погледнем от небето своите греховни земни пътеки, ако бихме могли от Божията височина и с Божията далновидност да съзрем какъв адски огън си наклаждаме сами с нашите зли дела, ние бихме се съгласили сами, че за нас остават само две възможности - или да бъдем захвърлени във вечните мъки, или да бъдем вразумявани, възпитавани чрез временните наказания и страдания в живота. Сравнени с вечните мъки в ада, последните се явяват като истинска милост Божия. Тъй леки и удобно носими са те! И тъй спасителни! И тъй необходими за нашето изправление! Ако в едно училище учениците са крайно немирни и вършат всевъзможни пакости, ако пречат на обучението и вредят по този начин и на себе си, и на другарите си, няма ли да бъде лош за високото учебно дело и за възпитанието на децата оня учител, който мекушаво и добродушно би понасял всички тия безредици? И не би ли бил той много по-добър за делото, ако беше "по-лош" към учениците, т.е. ако наказваше немирните и по тоя начин осигуряваше реда, доброто обучение и възпитанието в училището? Целият този свят е едно огромно училище и ние сме в него учениците. Ако сме искрени, трябва да си признаем, че ние сме много лоши ученици - немирни, непокорни, своеволни, зли. Как може Господ да ни научи на Своя свят закон при това наше лошо поведение, ако не ни праща наказания? Както е добър строгия учител, тъй е добър и наказващия Бог. Като свърши училището, съвестният ученик си казва; "Слава Богу, че учителят ни бе тъй строг и вискателен. Той ни наказваше, но поне ни научи на нещо". Като завърши земния си път, вярващата душа с облекчение и благодарност казва на Господа: *Добре ми е, че пострадах, та да се науча на Твоите наредби (Пс. 118:71)*. Благодаря Ти, Боже, че ме наказваше и с това ме спаси! От високо погледнати, страданията, които Бог ни изпраща в живота, са същинско благо. Ние сме все още далеч от Божиите върхове, все още кретаем в низините на тукашното, все още сме твърде оплетени в грижите на временния живот, за да можем от сега правилно да преценим всичкото възпитателно и спасително значение на страданията. Но ще дойде може би ден, когато ние ще благославяме пръчката, с която Господ ни е наказвал. Засега обаче, докато сме ученици, още по ученически разсъждаваме. Но затова и не са меродавни нашите пълни с ропот схващания за страданията в живота. Докато сме в плът, ние ценим повече земните си изгоди и интереси, като забравяме душата и нейните вечни стремления. Бог пък, Който знае, че целият ни земен живот ще премине като цвят, и Който ни учи, че душата - безсмъртната - е най-ценното у нас, често праща скърби на тялото, за да спаси душата, както св. ап. Павел е поръчал на коринтяните да бъде предаден на сатаната

кръвосмесникът за *омаломощаване на плътта, та духът да бъде спасен* (1 Кор. 5:5). О, ако ние бихме знаели, колко са полезни за спасението на душите ни страданията, сами бихме ги предпочитали пред охолството и земните удоволствия. На едно място Иисус Христос казва: *Аз съм истинската лоза, и Моят Отец е Лозарят. Всяка пръчка у Мене, която не дава плод, Той отрязва; и всяка която дава плод, чисти я, за да дава повече плод* (Иоан. 15:1-2). **Чисти я.** Що значи то? Как се чисти лозата? Чисти се, като се кастри и реже. А знае се, че като почне да се реже лозата, пръчките ѝ почват да плачат. Плачат, защото страдат. Но ако тая лоза би знаела, че лозарят я кастри за нейно добро, за да я предпази от неплодие, та да не бъде тя до корен отсечена и хвърлена в огъня, ако би могла да се види отрупана през есента с тежки сладки гроздове, тя би извикала: "Благословени сълзи, благословени страдания, които ме направиха тъй плодovита!"

Роптанието е от дявола

Ето с какви високи промислителни цели Бог ни праща страданията. Но ние имаме един страшен враг, който гледа да развали всичко що е добро, и да го направи на зло. Това е дяволът. Той в рая излъга Адам, че уж Адам щял да стане като бог, ако вкусел от забранените плодове на дървото за познаване на добро и зло. Адамкуси, позна злото, изгуби доброто, и не стана бог, а падна по-низко в някои отношения дори и от животните. Тъй дяволът му внуши непослушание към Бога, Който му бе дал заповед да не яде от това дърво, и го погуби. А сега, когато Бог ни праща скърбите пак за наше добро, дяволът гледа и това добро - страданията - да развали, та и от тях да нямаме никаква полза, а само вреда за нашата душа. Как се стреми да постигне той това? Хитри и тънки са козните на лукавия. Когато Бог ни праща страдания, за да ни вразуми, привлече към Себе Си и отдели от лукавия, дяволът ни учи да роптаем против Бога и чрез това сред страданията ни държи в своята власт. Тогава той постига двойна пъклена цел - и тука сме в страдания, защото нямаме власт да ги премахнем, а и в бъдещия век ще бъдем в адски мъки, защото сме роптали и чрез ропота си сме погубили плодовете на страданията. Ропотът е като есенната слана, която падне ли, унищожава всички трудове на градинарите. Малцина схващат, колко пакостен за душата е ропотът. Почти всички го мислят за малък грях. Всъщност той може да има вид на малък грях, но е с много печални последици. Есенно време, преди да падне слана, старите и опитни градинари, като забележат признаците на застудяването, подканят младите си помощници да оберат пипера и доматиите. Младите се смеят: "Защо ще ги обираме? Времето е още толкова хубаво!" На следващия ден те виждат, че първата слана е паднала и е осланила градините. Откъсват те една чушка, захапват я, за да я опитат, а тя горчи като отрова, не се яде. Малкото невнимание е погубило всичките им трудове. Също тъй и ропотът попарва всички добродетели на душата и прави горчиви благодатните плодове на страданията. Често пъти роптаенето може да стигне, по внушение на дявола, до негодувание, дори до хула против Бога. Не сте ли виждали нещастни страдащи - приковани на легло, които дълго време с голямо търпение са понасяли кръста си, как те по внушение на дявола изведнъж почват да роптаят, да негодуват и дори да хулят Бога? Бедните, те с това не облекчават участта си, а напротив, влошават я, защото и тук страдат, а и в бъдещия век ще се мъчат поради хулите си против Твореца, ако не се покаят за този свой голям грях. Тях дяволът е вплел в мрежите си и здраво ги държи, докато те със сила не се изкопчат от ноктите му.

Евлогий и сакатият

В прекрасната книга "Лавсаик" от епископ Паладий Еленополски, преведена и на български език, се разказва един многознаменателен случай. Някой си монах Евлогий се чудел, кой път на монашески подвиг да избере. Монастирският живот не му се нравел, а на отшелническо уединение не се решавал. Когато така се двоумял, видял един сакат човек - без ръце и нозе - да лежи изоставен на пазарния площад. Нещастникът имал само език, за да проси милостиня от минувачите. Евлогий се спрял, понаблюдавал го и молитвено сключил следния завет с Бога: "Господи, в Твое име ще прибера тоя човек и ще се грижа за него, докато умре, та и аз да получа от него спасение. Дай ми търпение да му послужа!" Тогава пристъпил към сакатия и рекъл: "Господине, съгласен ли си да те взема при себе си в къщи и да се грижа за тебе?" Тоя отговорил: "На драго сърце." Евлогий натоварил на едно магаре сакатия, закарал го в своето скромно жилище и го обкръжил с всички грижи. Така преживели те петнадесет години. По едно време сакатият се разболял. Евлогий вършел всичко, от каквото се нуждаел болният: къпел го, миел го собственоръчно и му давал подходяща добра храна. Но след 15 години някъкъв дявол влязъл в сакания и го направил толкова зъл, че той взел страшно да ругае и хули Евлогий: "Махай се зли негоднико! Откраднал си парите на другите, а сега чрез мене искаш да получиш спасение. Занеси ме пак на пазарния площад! Аз искам да ям месо!" Евлогий му дал месо. Но скоро подир това сакатият пак завикал: "Не мога да понасям повече този отегчителен живот. Искам да видя народ. Искам да бъда пак на площада. Защо ме държиш като арестуван? Занеси ме там, отдето ме взе!" По някога дяволът така го вбесявал, че той можел и да се самоубие, ако би имал ръце. Евлогий отишъл за съвет при благочестиви мъже монаси и казал: "Какво да сторя? Тоя човек ме вкара в отчаяние. Бива ли да го върна на улицата? Аз сам не смея, понеже дадох клетва пред Бога. Но той огорчава целият ми живот и ме поставя в голямо недоумение." Те му рекли: "Великият е още жив" - така наричали те св. Антоний Велики. - "Иди при него, вземи в една лодка и сакатия със себе си, откарай го в манастира и чакай, докато дойде (Антоний) от пустинята. Поискай неговия съвет и постъпи, както ти каже, защото Бог говори чрез него". Евлогий так и постъпил - отплувал нагоре по реката Нил до манастира на свети Антоний. Последният бил в пустинята, дето се подвизавал, но скоро се върнал в манастира. Било вечер. Много народ чакал св. Антоний. Той скоро излязъл. И макар че никой не му бил съобщил имената на посетителите, той извикал в нощната тъмнина: "Евлогий! Евлогий! Евлогий!" Александрийският монах си мълчал, понеже мислел, че св. Антоний викал някой нему познат Евлогий. Но Антоний повторил с повишен глас: "Теб викам, Евлогий от Александрия!" Евлогий изтръпнал и рекъл: "Ето ме, какво ще ми заповядаш?" Антоний: "Какво те води тук?" Евлогий: "Който ти е открил името ми, Той ти е открил и молбата ми". Антоний отвърнал: "Аз зная защо си дошъл, но кажи го пред всички братя, за да го узнаят и те!" Евлогий рекъл: "Намерих този сакат човек на градския пазарен площад и дадох клетва пред Бога, че ще му слугувам в неговото нещастие, за да получим вечно спасение и двамата - аз чрез него и той чрез мене. Но сега, подир толкова години, той почна да ме измъчва по един непоносим начин, та ми дохожда мисълта да го изхвърля от къщата си. За това дойдох при твоята святост да ме посъветваш какво да правя". Антоний строго му рекъл: "Искаш да го изхвърлиш ли? Оня, Който го е създал, не ще го изхвърли! Наистина ли искаш да сториш това? Тогава Бог ще издигне друг по-добър от тебе, който ще го защити!" Евлогий мълчал изплашен. После светецът се обърна към сакатия, като избличил и него с остри думи: "Нещастни човече, ти си лош и за небето, и за земята! Докога ще се противиш на Бога? Знаеш ли, че ти прислужва сам Христос? Как смееш да хулиш Христа? Не пое ли

Евлогий на себе си задължението да ти служи като роб заради името Христово?" Така смъмрил и него, па после казал и на двамата: "Идете си с мир и не се разделяйте един от друг! Бог ще ви прибере в скоро време. И тъкмо за туй дяволът ви е устроил това изкушение, защото сте близо до края на живота си и скоро ще получите своите небесни венци. Направете всичко възможно да ви намери ангелът на смъртта заедно!" Те се върнали у дома си. Подир 40 дни умрял Евлогий; не минали и 3 дни от неговата смърт, умрял и сакатият.

Търпение и смирение

Колко много поука съдържа този достоверен разказ! И двамата герои в него били страдалци в живота - сакатият страдал от тежък недъг, а Евлогий страдал доброволно, като прислужвал на сакатия! И двамата ги очаквала велика награда на небето за търпеливото носене на своите кръстове. Но и на двамата лукавият гледал да погуби трудовете, като ги накарал да роптаят. Затова св. Антоний сурово изобличил и двамата. А после, разкривайки колко е близък техният край, ги посъветвал да търпят, за да не изгубят по дяволско внушение венците си. С търпението си те действително се спасили. Не ропот, а **търпение в страданията** - това иска Бог от нас. *С търпението си спасявайте душите си (Лука 21:19)*, ни е заветвал Спасителят, защото *през много скърби трябва да влезем в Царството Божие (Деян. 14:22)*. А в това Царство Божие не се влиза с гордост, която ни учи на ропот, а със смирение, което ни кара да търпим. Няма други по-добри учители на смирение от скърбите. За туй именно Бог ни и праща страданията, за да се **смирим** пред Него. Никой с гордост не се е спасил. Защото *Бог се противи на горделиви, а на смирени дава благодат (1 Петр. 5:5)*. Вратата на Царството небесно са много ниски за да може да влезе през тях горделивецът. През тях свободно минава само смирения и съкрушения от страданията в живота. Гордостта е много гнусен грях пред Господа. Дяволът не беше нито убил, нито откраднал, нито извършил блудство или друг някой грях. Той се беше само възгордял, и този единствен грях го направи от светъл ангел тъмен сатана. За да ни избави от тая пагубно гордост, Бог ни праща страдания, които са силни да ни смирят. Колко трябва да благодарим на Бога за изпращаните ни от Него скърби, които ни смиряват и спасяват! *Смирете се под крепката ръка Божия, за да ви въздигне, кога дойде време (1 Петр. 5:6)*, казва св. ап. Петър. А псалмопевецът говори: *Блажен е оня човек, когото вразумяваш Ти, Господи, и поучаваши на твоя закон (Пс. 93:12)*. Чрез скърбите Бог ни предпазва от много и велики беди. Ония, които не знаят що е болест, скръб, неуспех, се възгордяват и самозабравят. Да си спомним за Наполеон Бонапард. В началото на 19 век той беше най-известната личност в света. Той завладя почти цяла Европа. Нищо не можа да го спре и да попречи на победоносните му походи. Всяка неприятелска армия се стопяваше пред неговата мълниеносна сила. И ето когато той се изправи пред стените на Москва, заповяда в гордото си заслепение да напишат на едно знаме: "Небето е Твое, земята е моя!" От тоя ден започнаха нещастията на Наполеон. Генерал Кутузов го разби и пропъди остатъците от жалките му армии от пределите на Русия. Тогава на едно друго знаме руски офицери заповядаха да напишат: "Гърбът е твой, а бичът - Мой!" Звездата на Наполеон залезе от небосвода. Великият завоевател завърши живота си заточен на о-в св. Елена. И там, смирен от Божията десница, той написа знаменателните думи: "Александър, Цезар, Карл Велики и аз основахме велики царства; но върху какво основахме ние създанията на гения си? Върху силата. Само Иисус основа Своето Царство на любовта, та и до ден днешен има милиони човече, готови да умрат за Него".

Разказва се за един много благочестив руски свещеник, че той казал веднъж на един свой енорияш, който живеел охолно и не знаел, що е скръб и страдание: "Бог те е оставил, нещастни щастливецо. Моли Му се да те посети с някое наказание, за да се избавиш от своето самодоволство и гордост". Не след дълго изгоряла къщата на тоя богат човек. Той много плакал и, размишлявайки върху думите на добрия свещеник, със смирение посрещал Божието наказание, което за него е било истинско благословение Божие, понеже той от този ден станал добър християнин. Тъй скръбта спасила тоя човек. Върху него се сбъднали думите на Мойсей: *Кога изпаднеш в скръб... ти ще се обърнеш към Господа* (Втор. 4:30). О, колко мъдрост внасят в живота страданията! Само чрез тях човек поумнява, както говори Псалмопевецът: *Преди моето страдание аз се заблуждавах; а сега пазя Твоето слово* (Пс. 118:67).

Псалом 72

В чудната книга на псалмите, която е нежен утешител за всяко страдащо и търсещо Бога сърце, има един псалом, който като балсам действува върху раните на душата, за да притъпи болката им и да ги излекува. Това е 72 псалом. В него боговдъхновеният певец дава отговор на мъчителния въпрос: *Защо често нечестивците добруват на земята и не знаят, що е това скръб, докато праведниците страдат.* Ето и думите на самия псалмопевец: *Колко е благ Господ към Израеля, към чистите по сърце! Пък аз - без малко се не разклатиха нозете ми, без малко се не подхлъзнаха стъпките ми, - аз пък завидях на безумните, гледайки добруването на нечестивите, защото за тях няма страдания до смъртта им.* (Забележете! - само до смъртта им няма за тях страдания! А след смъртта им? О, тогава започват вечните страдания на неразкаялите се нечестивци! По-нататък Псалмопевецът продължава да рисува тяхното гордо държане на земята:) *И силите им са крепки; за човешкия труд ги няма, и на удари с другите люде на се излагат. Затова гордост ги е обвила като огърлие, и дързост ги облича като накит... И ето тия нечестивци добруват на тоя свят, трупат богатство. (И казах си) та не напразно ли аз очиствах сърцето си, и се подлагах на рани всеки ден и на изобличаване всяка сутрин? (Т.е. не напразно ли аз се подвизавах и живях благочестиво?)... И мислех си, как да разбера това, но то бе мъчно в моите очи, докле не влязох в Божието светилище и не разумях техния край. (Ето от къде може да се разбере тайната на живота - от Божието светилище. И при това край дава развързката на всички загадки.! Тук идват най-знаменателните мисли на вдъхновения Божий певец. Той говори нататък): Тъй на хлъзгави пътища си ги турил Ти и ги свалил в пропаст. Как неочаквано дойдоха те до разорение, изчезнаха, загинаха от ужаси! **Както сън изчезва след събуждане, тъй и Ти, Господи, както ги събудиш, ще унищожши техните блянове...** *Защото ето ония, които се отдалечават от Тебе, загиват; Ти изтребяши всекиго, който отстъпва от Тебе...**

Благуващите грешници

В тия тъкмо боговдъхновени думи ние получаваме отговора на тежкия въпрос: *Защо благуват нечестивците?* отговорът е: Те благуват временно на тая земя, защото са непоправими грешници, защото Господ ги е оставил, защото и страданията не биха могли да ги поправят. На хлъзгави пътища ги е турил Бог и ги свалил в пропаст. Ние знаем, че децата зимно време търсят хлъзгавите наклонени пътища, за да се пързалат

там с шейните си. И колко им е приятно, когато се спуснат и засилят надолу! Особено пък, ако по пътя им няма никакво препятствие, те летят надолу като стрели; но колко често неразумните в пързаянето падат в пропаст, чупят ръце, глави, крака! И тогава чак виждат те, колко скъпо им е струвало това удоволствие! Но... много късно! същото е с добруването на непоправимите нечестивци в тоя свят. И те се спускат на леките шейни на своите постоянни успехи по стръмния път на удоволствията и весело се забавляват през целия си живот. За тях няма неприятни препятствия. те летят като стрели надолу... към гибелта си! О, да имаше по пътя им пречки! Те сигурно биха им досаждали, биха ги измъчвали, но всъщност те биха били за тях същинско благословение, защото биха ги спрели и предпазили от слизането в бездънната пропаст на вечната гибел! О, да имаше за тях страдания! Да не бе земното им съществуване само песен и радост! Тогава негли те биха си спомнили за Бога и биха се спасили. Но уви! *За тях няма страдания до смъртта им* (Пс. 72:4). За тях страданията са запазени за след смъртта им. И когато те умрат, т.е. когато се събудят от краткия си земен и блажен, но лъжовен сън, ще видят, че всички земни блага, радости и удоволствия са изчезнали, както изчезва сън след събуждане, и с горчивина ще разберат, че са унищожени техните блянове... Но ще бъде късно, много късно!...

Страданията са благо

Оттук се вижда ясно, колко голямо благо за нас са страданията в живота. Прочее, да роптаем ли, когато Бог ни посещава със скърби? Не да роптаем, а да целуваме невидимата Ръка, която ни наказва. *Защото Господ наказва, когато обича; бичува всеки син, когато приема. Ако търпите наказание*, говори св. ап. Павел, *Бог постъпва с вас като със синове. Защото, кой е тоя син, когато баща му не наказва? Ако пък оставате без наказание, на което всички станаха съучастници, тогава сте незаконни деца, а не синове.* (Евр. 12:6-8). Няма ни един светец, който да не е минал по пътя на страданията, докато се спаси. Св. Йоан Златоуст говори: "Да не смятаме туй за знак, че Бог ни е оставил и презрял, когато ни се нанасят изкушения (скърби), но тъкмо то да ни служи като уверение, че Господ се грижи за нас. понеже чрез допускането на изкушения Той очиства греховете (ни)". Не! Бог не е забравил оногова, на когото праща страдания и изпитания, а тъкмо чрез това доказва близостта Си до него. *Близо е Господ до сломените по сърце, и смирените по дух ще спаси. Много са скърбите на праведника, но от всички тях Господ ще го избави* (Пс. 33:19-20). Колкото по-дълбока е скръбта, толкова по-близо е Бог, колкото по-тъмна е нощта, толкова по-ярко блесват звездите. Всички скърбящи и смирени са Божии любимци. Нима Бог ще ги остави? Не, няма да ги остави нито в тоя свят, нито в бъдещия. Ето, всички страдащи Той вика нежно при Себе Си: *Дойдете при Мене всички отрудени и обременени, и аз ще ви успокоя* (Мат. 11:28). Още във Вехтия Завет Той е дал една дивна утеха на Своя любим народ: *Ще забрави ли жена кърмачето си, не ще пожали ли сина на утробата си? Но, ако би и забравила тя, аз няма да те забравя* (Ис. 49:15). За всеки свой верен син Бог Сам говори чрез устата на Псалмопевица: *За дете той ме възлюби, ще го избавя; ще го защитя, защото позна името Ми. Ще повика към Мене, и ще го чуя; с него съм в скърби; ще го избавя и ще го прославя* (Пс. 90:14-15). Не е ли всичко това дълбоко утешително за всяко страдащо сърце? Християнино, ти, който ще попаднеш на тия редове и ще ги четеш, утеши се в мъката си, ако страдаш! Знай, че Бог само ония не наказва, които да продали на дявола душите си, за да получат от него всички земни радости и удоволствия! Бог само онези не наказва, които не са Негови, както и всеки баща не е загрижен за изправлението и възпитанието на чуждите деца. Всеки баща

наказва своите деца. Ако Бог ти праша изпитания и наказания, не скърби безутешно, **а се радвай, че се Негов син**, че Той се грижи за твоето спасение! Поскърби си! Това не е грях! Но поскърби с вяра! Поплачи си, но не безутешно! Излей скръбта си пред Господа, но не роптай. *Възложи на Господа грижите си, и Той ще те подкрепи!* (Пс. 54:23). *Надявай се на Господа, бъди мъжествен, и да укрепва сърцето ти; надявай се на Господа!* (Пс. 26:14). Чрез страданията ти Бог те лекува и подготвя към голяма бъдеща слава!

Св. Йоан Милостиви и Жената

Най-дълбоките мистици на вярата са ценели страданията като Божии милувки, израз на неизразимата Божия любов, бащински, промислителни Божии грижи, които ни е в тоя свят не можем още напълно да разберем, но които погледнати от бъдещия живот, ще ни изглеждат като благословение Божие. Църковното предание повествува, че св. Йоан Милостиви, след като свършил веднъж божествената служба, забелязал, че една жена горчиво плаче в едно ъгълче на църквата. Той рекъл на дякона си: "Иди, доведи оная жена, да видим защо е тъй опечалена: мъжът ли й се е поминал, или децата й са болни, или някое друго нещастие й е пратил Бог." Дяконът отишъл и довел жената при светителя. Когато св. Йоан Милостиви я запитал, защо плаче тъй безутешно, тя рекла: "Как да не плача Владико свети! Ето вече три години се изминаха откакто никаква скръб не ние споходила. Бог като че ли ни е забравил съвсем. Никаква болест няма у дома, нито вол ни се е загубил, нито овчица ни е умряла и моите домашни взеха да живеят нехайно. Боя се да не би да погинем поради охолния си живот. И за това плач." Светият владика се почудил на тоя отговор и прославил Бога. Тъй някога християните са гледали на страданията - като на посещения Божии и са скърбели, когато нямали скърби. И ако те са се нуждаели от изпитания в живота, за да не забравят Бога и да не охладнеят към Него, колко нужни са нужни и спасителни страдания за нас, днешните християни, които сме затънали в грехове! Бог не би ни прашал скърбите в живата, ако те нямаха силата да ни спасяват от вечните скърби в ада.

Страданията са лекарство

Страданията са горчиво лекарство с благи последствия. Те лекуват разните ни грехове, особено гордостта, и ни смиряват. Когато лекарят цери болният, той не му дава сладки лакомства, а горчиви лекарства. Ако болният е разумен, приема с благодарност и без ропот тия горчиви лекарства, знаейки, че те ще го изцерят. Само неразумните деца се мръщят и не искат да пият спасителните лекарства, защото горчели на езика им.! Колко много приличаме ние на тези неразумни деца, когато роптаем против страданията и скърбите, които Бог ни праша! Ние трябва да си спомняме в минути на най-тежки скърби за праведния Иов, който невинно е страдал и въпреки това геройски е понесъл всички нещастия, които се струпвали на главата му, без да пороптае или похули Бога. Той загубил и имота си, и стадата си, и слугите си, и децата си. Една след друга му съобщавали страшните новини за връхлетелите го нещастия. И при всяка кобна вест той повтарял само чудните думи: *"Господ даде, Господ взе; (както бе угодно Господу, тъй и стана) да бъде благословено името Господне!"* *Във всичко това Иов не съгреши и нищо неразумно не изрече за Бога* (Иов. 1:21-22).

Търпение докрай

Чрез страданията Иов стана велик и получи спасение. Не всички страдания обаче ползват душата, издигат я и я въвеждат в Царството небесно, а само ония от тях, които се понасят търпеливо, с благодарност, с упование в Бога и без ропот. Велико търпение трябва да имат страдащите, за да дочакат да видят как горчивите зелени плодчета, завързали по клонките на добродетелния живот полека-лека, под влиянието под благодатното Слънце направдата - зреят и се превръщат в сладки зрели плодове на съвършенството и спасението. Велико търпение трябва да имат страдащите, за да не се отчаят, и преждевременно, поради нетърпеливостта им, плодът на не падни кисел, горчив, незрял. В такъв случай страданието ще им е било напразно. Само оня, **който претърпи докрай, той ще бъде спасен** (Мат. 24:13). По учението на св. Ефрем Сирий "християнинът трябва да стои посред различните скърби и изкушения като наковалня, която макар и постоянно да е удряна, все пак не бяга от своето място, нито се разваля, но си остава все такава (твърда)". Ние не можем без страдания да се спасим, защото иначе как ще бъдем изпитани от Бога, дали сме твърди и непоклатни в доброто? Много нещав живота Бог така нарежда, че човек да бъде изкушен, та неговата свободна воля да се прояви, и той чрез понасянето на всички изпитания да получи спасение. Защото, по думите на св. Макарий Велики, "ония, които живеят в страдания и изкушения и изтърпяват докрай, няма да изгубят Царството небесно".

Разказва се за един светец, че той, подобно на св. ап. Павел, бил грабнат духом и отнесен на небето, дето видял светлите жилища на праведниците. Спрял се светецът пред един дивен чертог, в който сияела една праведна блажена душа, и попитал небесния жител: "Какъв беше ти на земята?" Той отговорил: "Бях прокажен и непрестанно благодарях на Бога за тая милост". Ето какви са плодовете на страданията, които се понасят с благодарност и без ропот.

Някои се смущават от мисълта, дали не са напразни и безплодни за спасението на душите им техните страдания. Те си казват: светците са търпели заради Христа и затуй са били сигурни, че с понасянето на страданията спасяват душите си. А ние страдаме или поради греховете си, или от завистта на лоши хора, или по някаква случайност. И понеже не страдаме заради Христа, тежат ни нашите страдания като безцелни и със своята безполезност двойно повече ни мъчат. На това трябва да отговорим, че на тоя свят нищо не става случайно - без Божия воля или Божие допущение. И косъм от главата ни не пада без Божие знание (Лук. 12:7). Ако страдаме заради греховете си, но търпим и се каем пред Бога, тия страдания ни очистват от бъдещите наказания в задгробния свят и ни спасяват.

Разбойникът, който се спаси, бе разпнат на кръста отдясно на Христа заради своите грехове. Но с търпението и разкаянието си той влезе в рая. Страданията са за душата това, което е огънят за рудата. Рудата, смесена с пръст, камъни и др., се очиства, като мине през огън. Душата, размътена от грехове, се избистря, като мине търпеливо през страданията. Макар грешникът и да не страда за Христа като мъчениците, но щом е обхванат от копнеж да се спаси, щом се смирява в скърбите си, кае се за греховете си и си казва: "За моите беззакония аз заслужавам много повече страдания, отколкото милостивият Бог ми е изпратил", Тогава тия негови страдания му се вменяват като страдания на Бога и го спасяват. Св. Йоан Златоуст казва, че "душата се очиства, като търпи скърби заради Бога". Мътната вода не може да се избистри, докато не мине през филтъра на пясъка. Тъй и душата не може да се очисти, докато не

мине през страданията... Ако пък невинно страдаме от злобата на лоши хора, то, макар и да не търпим гонение заради Христа, по думите на св. Димитрий Ростовски, щом без вина страдаме и благодарим на Бога, а не роптаем, и това ще ни се вмени като страдание заради Христа и ще ни увенчае с мъченически венец. Тъй всяко страдание може да стане страдание заради Бога.

Св. Ефрем Сирин

Но кой от нас днес може да се похвали, че невинно страда? Не е ли всяко наше нещастие справедливо наказание Божие за нашите явни или скрити беззаконие, за нашите съзнателни и несъзнателни прегрешения? Нашите грехове са извънредно много. И ако Бог не на часа ни наказва, то е защото чака да се покаем. А види ли, че у нас разкаяние няма, изпраща ни наказания. Често ние си мислим, че невинно страдаме. Но взрем ли се по-дълбоко, откриваме вината си.

Веднъж св. Ефрем Сирин се запътил към един град. По пътя спрял в едно селце и се отбил да пренощува у една стара жена вдовица, много добра християнка, с която от по-рано се познавал. Вдовицата го посрещнала много добре, нагостила го с мляко от своята единствена кравичка, която имала, и на сутринта го изпратила. В града св. Ефрем заварил голямо оживление. Било пазарен ден. Св. Ефрем се смесил с тълпата, за да поразгледа, къде какво се продава. Тук един хвалел стоката си, там друг викал, по-нататък трети шумно се пазарял с купувачите... По едно време кордон от стражари обкръжила една група хора, между които случайно попаднал и св. Ефрем. Те всички били закарани в затвора. Оказало се, че това са разбойници, които слезли от планините, смесили се с народа и в шума и суматохата кроели да извършат някои обири. Но стражата навреме ги усетила и им попречила. В мрачната и влажна стая на затвора разбойниците викали, проклинали, ядно се движели насам-натам. А св. Ефрем застанал в едно тихо ъгълче, отделно от тях, смирено се молел към Бога, недоумявайки за сполетялото го нещастие. Незабелязан от никого, той разговарял молитвено с Бога и с болка на душата Го питал: "Господи, защо ме доведе в тая тъмница? Тия тук заслужено получават отплата според делата си, тях хванаха и затвориха заради престъпления им, но мене... защо?" Дълго време тъй се молел и плакал св. Ефрем. Най-сетне задрямал. И ето в дрямката си чува глас: "Помниш ли как, когато беше у бедната вдовица, на излизане ти забрави да затвориш пътната врата? В двора пасеше кравичката на вдовицата. Тая кравичка излезе през портата и се загуби! А от нея беше всичкото препитание на бедната жена. Ето за това и Бог допусна и ти да пострадаш!"... Св. Ефрем се сепнал и събудил. Той си спомнил, че всичко било тъй, както му било открито в съня. И тогава издигнал ръце към небето, прославил Бога и Му благодарил, че справедливо е нокозон за своя неволен и незнаен грях...

Колко са нашите неволни грехове! А колко много са и волните! И ако един неволен грях на св. Ефрем не е останал без наказание, та нас ли Бог ще пощади при всичките ни съзнателни прегрешения! Нашите грехове са толкова много, че за тях заслужава вечно да се мъчим в ада. Но ето, благият Бог е измислил средство, за да ни направи годни за рая - изпраща ни страданията, краткотрайните скърби във временния живот, които Той иска да понасяме покаяно и безропотно. При това Бог смесва страданията с радости, убива горчивината на скърбите със сладостта на небесните утехи, ала ние пак роптаем! О, ако бихме могли да видим всичкия ужас на греховете си, ние бихме потреперили и бихме благодарили за снизходителността на Бога, осъзнавайки, че *Той не ни стори според нашите беззакония и не ни въздаде според нашите грехове* (Пс. 102:10).

Дясна и лява страна

За ония, които въпреки всичко се измъчват от смущението, че невинно страдат, приснопаметният Оптински праведник, великият старец о. Амвросий дава чудно наставление. Тълкувайки думите на Спасителя: *Ако някой ти удари плесница по дясната страна, обърни му и другата* (Мат. 5:39), той разсъждава: Обикновено човек удря с дясната ръка, тъй че плесницата пада на лявата страна на ударения. А Христос казва: *Ако някой ти удари плесница по дясната страна...* Могъл ли е Той, Всезнаещият, да не съобрази тия характерни подробности? Разбира се, не! И ако Той все пак е казал: *Ако някой ти удари плесница по дясната страна*, значи: ако някой те наскърбява тогава, когато ти си прав, невинен, *обърни му и другата*, т.е. обърни лявата си страна - спомни си за своите неправди и грехове - и ще стихне възмущението ти, че несправедливо страдаш.

Св. Макарий Египетски

Дори да ни се случи и съвсем невинно да страдаме, и тогава по учението на словото Божие и св. отци не бива да се предаваме на униние, а тъкмо напротив - *да се радваме. Защото е угодно Богу*, казва св. ап. Петър, *ако някой от съзнание за Бога пренася скърби, като страда несправедливо. Та и каква похвала, като търпите, кога ви бият за престъпления? Но ако търпите, кога правите добро и страдате, това е угодно Богу* (1 Петр. 2:19-20). Най-великият образец на невинно страдание е Сам иисус Христос, Който, *остави нам пример, за да вървим по стъпките Му* (Петр. 2:21). В живота на светиите има описани множество трогателни случаи на невинно страдание, понасяно с небивало търпение заради името Христово. Който иска да утеши сърцето си с такива примери, нека прочете житиата на св. Пимен многострадални - печерски светец (7/20 август) и на св. преподобни Дула (15/28 юни). Тук ние ще споменем само един случай, станал с великия Божий угодник св. Макарий.

Живееел той като монах в една пещера край град Александрия и там се подвизавал добре. Цял ден плетял кошници и се молел Богу. При него идвал един благочестив християнин - посредник между него и града. Той занасял кошниците на св. Макарий в Александрия, продавал ги там и купувал за тия пари сухари и друго необходимо за светеца. Тъй си живеел тихо и безмълвно св. Макарий. А неговият посредник постоянно се хвалел в града между своите познати: "Ах, какъв човек знам аз - същински ангел в плът! Как свято живее! И как се подвизава!"... скоро, обаче над тихата пещера на св. Макарий се извила страшна буря. Някоя си девица в града заченала. Когато след известно време родителите ѝ забелязали това, силно разтревожени, я запитали: "Защо нанесе такъв срам на нашия дом? С кого съгреши?" Девицата, смутена, не искала да издаде истинския виновник и за да го прикрие, рекла: "Ей оня там отшелник, Макарий, той ми направи това". Родителите били потресени и възмутени до дън душа. Скоро се разчуло из целия град какво извършил Макарий. Хората наобиколили неговия посредник и взели да го упрекват: "Ти се хвалеше, че Макарий бил светец, а виж, каква е направил той! Опозорил една девица. Той не е светец, а лъжец и лицемер!" Навел глава посредникът и незнаел, що да отговори. Но в себе си той не можел да повярва, че кроткият и богобоязлив монах Макарий е могъл да стори такъв голям грях. Възмутените роднини на девицата отишли при Макарий,

насила го извлекли от пещерата му, докарали го в града и за всеобщо поругание и изобличение пред всички решили да го поведат из най-шумните градски улици. Целият град научил за станалото. Бедният Макарий, смутен от внезапно постигналото го изкушение, се предал на Божията воля, решил да не се оправдава, но до търпи всичко заради Господа. Градът се оживил. Повели светеца по най-многолюдните улици. Отвсякъде се чували шушукания и подигравки по адрес на беззащитния монах. Хората се споглеждали и се смеели. Едни замервали св. Макарий с камъни, други се приближавали до него и го заплювали в лицето. А той, с наведена глава, вървял опозорен, охулен от всички и тайно се молел на Бога.

Вечерта градският съд решил: Макарий да поеме издръжката на девицата и на детето, когато то се роди. Св. Макарий се върнал в пещерата си и, като останал сам, седнал пак да плете кошници. Дълго плел и се молел Богу. Най-сетне дошло време за сън. Но св. Макарий взел да плаче и да говори сам на себе си: "Макарий, Макарий, не ти се полага да спиш толкова, колкото досега. Отсега на татък ти ще трябва да работиш двойно повече, защото има да издържаш и жена. А после и дете те чака". Така безропотно св. Макарий носел тежкия си и позорен кръст, допуснат му от Бога, и редовно пращал всяка седмица издръжката на девицата, защото тъй гласяла присъдата на градския съд. Но не тъй решил Божият съд. Господ скоро явил невинността на Своя угодник. Дошло време на девицата да роди. Замъчила се тя: часовете минавали, мъките ѝ се усилвали, а тя все не можела да се освободи. В такива жестоки страдания минали няколко дена. Девицата била изправена пред неизбежна смърт. Тогава тя разбрала, че не може да се освободи, понеже наклеветила невинен човек, разкажала се пред Бога, изповядала всичко и съобщила кой е истинският виновник. И още на часа се освободила. Родителите и близките ѝ, които се намирали около нея, били страшно смутени и уплашени. Те взели да се каят, че тъй жестоко се поругали над един невинен човек. Всички се чудели на търпението му. Неговият подвиг изведнъж пораснал в огромни размери пред очите им. Те си спомнили, как безропотно той понесъл позора, как се оставил да бъде подиграван и оплюван и как на се оправдавал. И решили да идат при него да просят прошка. Чул това посредникът му и обзет от силна радост, изтичал пред всички други към пещерата на св. Макарий, дето намерил светеца спокойно да си плете кошниците и да се моли. Той извикал: "Радвай се, отче Макарие! Твоята невинност излезе наяве?" И му разказал всичко, известявайки го, че ето, идат от града хора да му се извинят. А св. Макарий, вместо да възкликва, извикал: "Горко ми, защото си изгубих небесната награда!" И избягал, та се скрил на друго място, за да не бъде прославян от хората.

Ето колко чудни са били подвизите на светците в страданията! Сред тях те още повече са заблестявали в небесен ореол. Те ставали още по-свети, окъпани в собствените си сълзи. И ако те тъй мъжествено са понасяли и ония скърби, на които без вина били подхвърляни, то какво да кажем ние за нас, днешните човеци, които страдаме заради нашите многобройни грехове и въпреки това роптаем! Не да роптаем трябва, а да се чудим на Божията милост, която чрез временните страдания гледа да ни направи достойни за райа. *Защото Господ наказва, когото обича; бичува всеки син, когото приема* (Евр. 12:6). За да ни приеме в Своето Небесно царство, Бог тук ни изпитва и наказва малко. Временните страдания ни избавят от вечните мъки, колкото и несъразмерни да с едните с другите. Но тъкмо тук се крие Божията мъдрост и благост. Знаейки това, много светци са се молели да ги накаже Бог тук, в краткотрайния живот, та във вечния да ги помилва. Св. Ефрем Сирий е говорил: "Тук ме накажи, Спасителю мой, а там ми прости!" А ние искаме и тук и там да бъдем само в радости и доволство. Но това е невъзможно! Да си представим, че Бог ни каже да изберем едно от двете: или един ден да страдаме, за да бъдем цял живот след това здрави и щастливи, или един ден

само да се веселим и пируваме, за да бъдем след това за цял живот нещастни и болни. Кое бихме избрали? Без съмнение първото - Да бъдем един ден в страдания, а цял живот в радости. Е добре, не е ли точно това с нашия живот? Земното ни битие е като един ден в сравнение с вечността. Колко по-добре е тук да пострадаме и да потърпим безропотно скърбите си, та отгатък да бъдем в мястото на радостта! Св. Йоан Златоуст, удивлявайки се, че тъй милостив е Божият промисъл за нас, казва: "Трудовете Той (Бог) е определил за тука, дето животът е кратък, а венците е запазил за бъдещето, дето животът е вечно млад и безсмъртен!"

Един час в ада

Епископ Теофан Затворник привежда един много поучителен пример, който по-добре от всичко друго разяснява истината, че безропотно понасяните страдания на земята освобождават грешната душа от вечните мъки в отвъдния свят. Някой си страдалец лежал тежко болен от дълги години и всичко търпял мъжествено. когато тялото му почнало вече да гние, той не можел повече да понася тежките болки и ужасната смрад и извикал: "Господи! Не мога повече да търпя! Вземи ми душата!" Тозчас му се явил ангел Господен и рекъл: "Господ чу твоята молитва. Но понеже по Неговия справедлив съд ти остава да страдаш още една година на земята, за да се очистиш напълно от греховете си, Той ти дава да си избереш едно от двете: или още една година да се помъчиш болен, или за три часа само да бъде занесена душата ти в ада. Страдалецът помислил: "Една цяла година още мъки на това легло! Туй е непоносимо! Не, по-добре в ада за три часа"... Ангелът взел душата му, заключил я в ада и го оставил сам. С отлитането на Ангела изчезнала и последната светлинка от това страшно място на мъките. Страдалецът чувал само безнадеждните вопли на грешниците, измъчващи се във вечния огън, виждал да се мяркат пред него злобните лица на демоните и като се почувствал сам и изоставен от всички, взел да вика отчаяно, но на неговите вопли отговорило само глухото ехо на адската бездна. Никой не му се притекъл на помощ, защото тук всеки грешник бил зает със собствените си мъки. Тъй този беден страдалец започнал сам да страда непоносимо. Минутите минавали като часове, часовете като дни, дните като години. На него се струвало, че вече цели векове се мъчи в адската тъмница, и той се отчаял, че някога ще се избави от това зловещо място на мъките. И започнал със всички сили да стене и реве... Най-сетне над него се разляла тиха светлина и се явил Ангелът. "Как се чувстваш, братко тука?" - попитал той. А страдалецът в мъките си с горчивина отговорил: "Аз не мислех, че Ангел ще ме излъже." - "Как така?" - запитал Ангелът. А страдалецът продължил: "Ти ми обеща, че само след три часа ще ме вземеш от тук. А ето вече цели векове изминаха в тия мои мъки!"... "Какви векове!" - с кротка усмивка отговорил Ангелът. - "Само един час е изминал, остават ти още два часа да стоиш тук." - "Още два часа ли?" - уплашено извикал страдалецът. - "Само един час изминал? О, не мога да търпя вече! Нямам сили! Ако има милост Божия за мене, моля те, вземи ме от тука! По-добре на земята да страдам години и векове... Готов съм да страдам там даже до Второто пришествие, само ме изведи от тука!" Ангелът тогава рекъл: "Добре. Бог допусна да се помъчиш в ада, за да видиш от какви страдания Той иска в Своята любов да те спаси чрез твоите временни болки, та като узнаеш това, да не роптаеш в своите страдания". При тия думи страдалецът отворил очи, събудил се пак в тялото си и от този ден със сладост започнал да понася своята тежка болест, която взела да му се струва нищожна и лека в сравнение с вечните мъки в ада.

Скръбни читатели

Вие, които четете тия редове, почерпете поука за своите измъчени сърца от приведените на много места Божествени слова, извлечени то Свещеното Писание, и от дивните примери на светите Божии угодници. Вие не сте сами в страданието си. Чуйте обещанието на Господа: с него съм в скърби (Пс. 90:15). Близу е Господ до сломените по сърце, и смирените по дух ще спаси (Пс. 33:19). Затова радвайте се, макар сега и да поскърбите малко (ако е потребно) в различни изкушения (1 Петр. 1:6). Старайте се да не роптаете! Спомняйте си търпението но Иова и Давидовото смирение! Не без цел ни се пращат скърбите на земята. На обучените чрез страданието то принася мирен плод на праведност (Евр. 12:11). Словото Божие свидетелствува: Кратковременното наше леко страдание ни доставя в голямо изобилие пълна вечна слава (2 Кор. 4:17). помнете, че Бог е любов, и че Той, когато ви наказва, най-много ви обича, тъй като чрез наказанието проявява грижите Си за вас и гледа да ви спаси. Затова Той не ще остави да бъдете изкушени повече от силата ви, а заедно с изкушението ще даде изход, за да можете да търпите (1 Кор. 10:13). Нему, на Милващия ни и чрез наказанията Бог, да бъде слава вовеки!

Амин.